

**Добиени мислења и коментари
по Нацрт – одлуката за утврдување Листа
со настани од големо значење
за јавноста на Република Македонија
и ставот на Агенцијата**

Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, на својата 25-та седница одржана на 30.12.2014 година, ја усвои Нацрт – одлуката за утврдување на Листа со настани од големо значење за јавноста на Република Македонија. Актот беше објавен на веб страницата на Агенцијата, и сите заинтересирани страни беа повикани во рок од 40 (четириесет) дена, односно најдоцна до 07.02.2015 година, да достават забелешки по документот. На 22 јануари 2015 година, со цел да обезбеди поголема вклученост на засегнатите чинители во јавната расправа, Агенцијата организираше средба на која учествуваа претставници на институции од спортот и од културата како и на спортските федерации. На овој состанок беа презентирани сите аспекти и критериуми за утврдување на листата, самата нацрт-листа, како и образложенијата кои е потребно да се обезбедат за некој настан да се најде на листата. Исто така, на 03.02.2015 година се одржа и одвоена средба со г. Дејан Лекиќ, генерален секретар на Кошаркарската федерација на Македонија, кој бил спречен да присуствува на состанокот на 22 јануари. Со него беа разгледани повеќе прашања, особено оние поврзани со тоа каков ефект има ставањето одреден настан на листата од големо значење за јавноста врз комерцијалниот аспект од продажбата на правата за емитување.

I. До завршувањето на јавната расправа пристигна еден документ и тоа:

Известување во врска со Одлуката за утврдување листа со настани од големо значење за јавноста на Република Македонија од Агенцијата за млади и спорт во соработка со националните спортски федерации во екипни спортови, (арх. бр. 03-931/1 од 06.02.2015 година).

Известувањето од Агенцијата за млади и спорт во соработка со националните спортски федерации во екипни спортови, во себе содржи предлог за изглед на листата со настани од големо значење за јавноста во Република Македонија, на која се наоѓаат настаните од листата во Нацрт-одлуката на Агенцијата и дополнувања. Во продолжение се изнесува ставот на Агенцијата само за оние настани кои претставуваат дополнување на Нацрт – актот, врз основа на тоа дали го исполнуваат неопходниот предуслов - да исполнат најмалку два од четирите критериуми кои произлегуваат од Водичот на Постојаниот комитет за прекугранична телевизија на Советот на Европа во поглед на примената на член 9-а од Конвенцијата за прекугранична телевизија. Станува збор за следниве четири критериуми, утврдени во точка 1 од Нацрт - одлуката:

- Настанот и неговиот исход да имаат голем одглас кај населението на Република Македонија, а не само кај оној дел кој редовно го следи настанот или активностите за кои станува збор;

- Настанот да има општо признаена, дистинктивна културна важност за населението во Република Македонија и да содржи елементи на неговиот културен идентитет;
- Да вклучува национална репрезентација или национален претставник во одреден спорт на некој голем меѓународен турнир;
- Настанот традиционално да се емитувал на телевизиските програмски сервиси со слободен пристап (бесплатна телевизија), односно се емитува преку преносен капацитет на дигитален терестријален мултиплекс и за него не се плаќа дополнителен надомест, и има привлечено широка публика во Република Македонија. Радиодифузната такса не се смета за дополнителен надомест.

При оценувањето дали настаните побудуваат поширок интерес кај јавноста, а не само кај спортската јавност, следено е дали постои низа од податоци кои покажуваат зголемен интерес за настаните. Во овој процес следен е примерот на италијанскиот регулатор АГКОМ, при што се користат листата со најгледаните 100 програми во 2012 и во 2013 година, според податоците од мерењето на гледаноста, кое со употреба на пиплметри го прави АГБ Нилсен. Ова е дел од насоките дадени од експертките м-р Јелена Сурчулија Милојевиќ и д-р Снежана Трпевска, ангажирани во рамките на проектот „Зајакнување на административните капацитети на телата задолжени за телекомуникации и медиуми за ефикасно регулирање на новите дигитални и повеќенаменски услуги“, финансиран од страна на Европската комисија според ИПА рамката (2009).

Надополнување 1: *На листата да се додадат и Параолимписките игри.*

Мислење по надополнувањето: Не се прифаќа. Параолимписките игри исполнуваат само еден од условите: „Да вклучува национална репрезентација или национален претставник во одреден спорт на некој голем меѓународен турнир“.

Надополнување 2: *Се предлага на листата да се додадат и низа од натпревари во фудбал и женски фудбал и тоа:*

- „Квалификациските меѓународни натпревари на македонските национални тимови во [...] фудбал и женски фудбал“;
- „Квалификациските меѓународни натпревари на македонските национални тимови во [...] фудбал и женски фудбал“;
- „Полуфинални, финални натпревари од меѓународни Куп натпреварувања – Лига на шампиони на кои учествуваат спортски клубови од Република Македонија, во највисоката клубска лига на европско ниво [...] како и натпревари од истиот ранг во фудбал и женски фудбал“;
- „Натпревари од пријателски карактер (контролни натпревари) на кои настапуваат националните тимови [...] во фудбал и женски фудбал“;
- „Финални натпревари на КУП на Македонија и play off натпревари [...] во фудбал и женски фудбал“;
- „Организација на европски и светски првенства кои се одржуваат на територијата на Република Македонија во [...] фудбал и женски фудбал.“

Мислење по надополнувањето: Не се прифаќа. Натпреварите во фудбал и женски фудбал исполнуваат само еден од условите: „Да вклучува национална репрезентација или национален претставник во одреден спорт на некој голем меѓународен турнир“.

Надополнување 3: Се предлага на листата да се додадат и натпревари кои се играат во младинска категорија до 18 години, и тоа:

- „Натпревари во ранг на европски и светски првенства (со кои) се прогласуваат за отворени, вклучително полуфинални натпревари, финални натпревари, а на кои учествуваат македонските национални тимови во кошарка, одбојка, ракомет и фудбал, во машка и женска конкуренција во [...] младински категорији (до 18 години)“;

- „Финални натпревари на КУП на Македонија и play off натпревари во кошарка, одбојка, ракомет и фудбал (голем фудбал) [...] во највисоката младинска [...] клубска категорија во машка и женска конкуренција.“

Мислење по надополнувањето: Не се прифаќа. Натпреварите во младински категории до 18 години исполнуваат само еден од условите: „Да вклучува национална репрезентација или национален претставник во одреден спорт на некој голем меѓународен турнир“.

Надополнување 4: На листата да се додадат и „Полуфинални, финални натпревари од меѓународни Куп натпреварувања – Лига на шампиони на кои учествуваат спортски клубови од Република Македонија, во највисоката клубска лига на европско ниво: во кошарка – FIBA EUROPE, натпревари во БИБЛ и АБА лига, во одбојка натпревари во CEV, во ракомет ENF Cup, натпревари во CEHA лига и Лига на шампиони, и фудбал – УЕФА Лига шампиони и EUROPE LEAGUE [...] во машка и женска конкуренција – сениори, на домашната спортска сцена и надвор од границите на Република Македонија, вклучително квалификациските натпревари“.

Мислење по надополнувањето: Делумно се прифаќа. Некои од куп натпреварувањата веќе се наоѓаа на листата во Нацрт - одлуката, кај некои е потребно да се уточни називот, но кај некои предлози е отидено прешироко, па се предлагаат и регионални куп натпреварувања, кои не исполнуваат најмалку два од критериумите. Треба да се има предвид дека кога некој настан ќе биде ставен на Листата со настани од големо значење всушност се наметнуваат одредени ограничувања – имено, ексклузивни права за емитување на тој настан можат да откупат само квалификуваните радиодифузери. Меѓутоа, тоа не значи и обврска за квалификуваните радиодифузери задолжително да ги откупат правата и да ги емитуваат настаните, туку значи дека настаните од листата не може да ги емитува ниту еден друг радиодифузер. Во случај ниту еден од квалификуваните радиодифузери да не е заинтересиран да емитува одреден настан од листата – тогаш ниту еден друг радиодифузер не смее да го емитува, односно наместо заштита на правото на граѓаните да бидат информирани - ќе се добие спротивен ограничувачки ефект така што дури и оној дел од јавноста кој традиционално следи некој спорт нема да може да го гледа настанот.

Надополнување 5: *На листата да се додадат Натпревари од пријателски карактер (контролни натпревари) на кои настапуваат националните тимови во кошарка, одбојка, ракомет и фудбал [...] кои се играат дома и надвор од границите на Република Македонија“.*

Мислење по надополнувањето: Делумно се прифаќа. На листата од Нацрт – одлуката веќе се наоѓаа ваквите натпревари во фудбал, со тоа што е потребно да се направи уточнување односно, формулацијата „Другите натпревари што македонската фудбалска репрезентација ги игра дома и во странство“ да се замени со формулацијата „*Натпревари од пријателски карактер (контролни натпревари) на кои настапува македонската фудбалска репрезентација, кои се играат дома и надвор од границите на Република Македонија“.* Што се однесува до пријателските натпревари во кошарка, одбојка и ракомет, тие не ги исполнуваат потребните критериуми

Надополнување 6: *На листата да се додадат - „Финални натпревари на КУП на Македонија и play off натпревари во кошарка, одбојка, ракомет и фудбал (голем фудбал) [...] во највисоката сениорска клубска категорија во машка и женска конкуренција.“*

Мислење по надополнувањето: Не се прифаќа. Овие настани исполнуваат само еден од условите: „Настанот традиционално да се емитувал на телевизиските програмски сервиси со слободен пристап (бесплатна телевизија), односно се емитува преку преносен капацитет на дигитален терестријален мултиплекс и за него не се плаќа дополнителен надомест, и има привлечено широка публика во Република Македонија. Радиодифузната такса не се смета за дополнителен надомест“. Исто така, нивното вбројување на листата може да доведе до спротивен ограничувачки ефект, онака како што е опишан во мислењето по надополнувањето 4.

Надополнување 7: *На листата да се додадат и „Организација на Европски и светски првенства кои се одржуваат на територијата на Република Македонија во кошарка, одбојка, ракомет и фудбал [...] во машка и женска конкуренција“.*

Мислење по надополнувањето: Не се прифаќа. Овие настани исполнуваат само еден од условите: „Да вклучува национална репрезентација или национален претставник во одреден спорт на некој голем меѓународен турнир“. Исто така, нивното вбројување на листата може да доведе до спротивен ограничувачки ефект, онака како што е опишан во мислењето по надополнувањето 4.

Надополнување 8: *На листата да се додаде и „Организација на традиционални меѓународни спортски манифестации и натпревари кои се одржуваат во Република Македонија и се дел од годишните календари на националните спортски федерации во кошарка, одбојка, ракомет и фудбал и годишните календари на меѓународните спортски асоцијации, односно манифестации кои имаат подолга традиција во Република Македонија (меѓународен турнир во ракомет во Струга, меѓународен турнир во одбојка „Чајка“).*

Мислење по надополнувањето: Не се прифаќа. Овие натпревари исполнуваат само еден од условите: „Да вклучува национална репрезентација или национален претставник во одреден спорт на некој голем меѓународен турнир“. Исто така, нивното вбројување на листата може да доведе до спротивен ограничувачки ефект, онака како што е опишан во мислењето по надополнувањето 4.

II. На 25-та седница на Советот на Агенцијата на која беше усвоена Нацрт – одлуката за утврдување на Листа со настани од големо значење за јавноста на Република Македонија, советниците имаа две сугестии во врска со листата:

Забелешка 1: *Претседателот на Советот г. Лазо Петрушевски даде забелешка да се уточнат имињата на Лигата на шампиони во фудбал и на УЕФА купот така што „Лигата на шампиони во фудбал“ ќе се замени со „УЕФА Лига на шампиони“, а „ УЕФА куп“ ќе се замени со УЕФА Лига Европа.*

Мислење: Се прифаќа.

Забелешка 2: *Заменикот на претседателот на Советот г. Милаим Фетаи предложи во Предлог – одлуката, во точка 5, во критериумот за определување на т.н. квалификувани радиодифузери: „настаните од големо значење да ги емитуваат на јазикот што го зборува мнозинството од населението во Република Македонија“, да се прецизира за кој јазик станува збор, бидејќи јазикот што го зборува мнозинството во Република Македонија е македонскиот, а јазикот што го зборува најмалку 20% од населението е албанскиот јазик.*

Мислење: Се прифаќа. Дефинирањето на поимот „квалификувани радиодифузери“ е во согласност со Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги, која во член 14 пропишува дека листа со настани од големо значење се составува со цел - преку купувањето ексклузивни права да не дојде до ситуација во која ќе се „оневозможни значаен дел од јавноста“ на една земја да го следи настанот. Ваква е оценката дадена во документот “Review of the New Law on Audio and Audiovisual Media Services Related to the Obligation of Broadcasters at State Level do not Broadcast on an Exclusive Basis Events of Major Importance for Society as well as on the List of Events of Major Importance Adopted on the Basis of Previous Legislation” изработен од страна на експертката по медиумско право м-р Јелена Сурчулија Милојевиќ, ангажирана во рамките на проектот „Зајакнување на административните капацитети на телата задолжени за телекомуникации и медиуми за ефикасно регулирање на новите дигитални и повеќенаменски услуги“ (ИПА 2009). Оттаму, критериумот “настаните од големо значење да ги емитуваат на јазикот што го зборува мнозинството од населението во Република Македонија“, се менува и гласи “настаните од големо значење да ги емитуваат на македонски јазик“.

Забелешка 3: Членот на Советот г. Селвер Ајдини предложи во Предлог – одлуката, во точка 5, во делот кој се однесува на критериумите за определување на т.н. квалификувани радиодифузери, наместо “настаните од големо значење да ги емитуваат на јазикот што го зборува мнозинството од населението во Република Македонија“ да стои реферирање на 80% од населението кое го зборува македонскиот јазик и најмалку 20% од населението кое го зборува албанскиот јазик.

Мислење: Делумно се прифаќа. Целта на составувањето листа со настани од големо значење е да се овозможи мнозинството од населението во една земја да ги следи тие настани. Квалификуваните радиодифузери, доколку имаат технички можности, комерцијален интерес и доколку според дозволата или според Законот (во случајот на ЈРС), програмскиот сервис го емитуваат на повеќе јазици, можат овие настани покрај на македонски јазик, да ги емитуваат и на други јазици на етничките заедници што живеат во Република Македонија. Меѓутоа, не може да им се наметнува обврска задолжително да ги емитуваат овие настани покрај на македонскиот и на друг јазик. Затоа, во Предлог – одлуката се додава нова точка 6 која гласи: „Доколку квалификуваните радиодифузери имаат технички можности, комерцијален интерес и доколку според дозволата или според Законот (во случајот на ЈРС), програмскиот сервис го емитуваат на повеќе јазици, можат овие настани покрај на македонски јазик, да ги емитуваат и на други јазици на етничките заедници што живеат во Република Македонија.“

Нумерирањето на последователните точки соодветно се менува.

Подготвила: м-р Емилија Петреска – Каменарова
Контролирала/одобрила: м-р Емилија Јаневска

Согласна: м-р Драгица Љубевска

Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги